

Duńska Biblioteka Królewska: wielowymiarowy pomost między przeszłością i nowoczesnością

The Royal Danish Library: a multi-faceted (multi-dimensional) bridge between the past and the modern day

Sławomir Sobczyk

Biblioteka Główna Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie

 <https://orcid.org/0009-0000-1527-7123>

e-mail: ssobczyk@asp.krakow.pl

Abstract. The Royal Library in Copenhagen is a central Danish national library which serves also as a university library (for the universities in Copenhagen and Aarhus), research institution as well as cultural and exhibition center. The new building named the Black Diamond has been connected to the traditional old one. Library activities also connect the past with the present. The following data were presented in this paper: history, architecture, book collection, and multidimensional function of the library. All of them are based on the information obtained by the author during his personal visit in the Royal Library.

Keywords: The Royal Danish Library, Danish National Library, University Library in Copenhagen, Black Diamond, SHL Architects.

Wstęp

Biblioteka Królewska (Kongelige Bibliotek) w Kopenhadze jest duńską biblioteką narodową oraz biblioteką uniwersytecką uniwersytetów w Kopenhadze i Aarhus. Jest to jedna z największych bibliotek na świecie, a z pewnością największa w krajach skandynawskich. Kongelige Bibliotek odgrywa kluczową rolę w systemie bibliotecznym Danii, jest centralną biblioteką naukową i wielowymiarową instytucją kulturalną. Funkcję Biblioteki Królewskiej

podkreśla jej forma architektoniczna. Projekt grupy SHL Architects połączył istniejącą od 1906 roku klasyczną, ceglana, starą część z nowym budynkiem, porównywanym do czarnego diamentu¹. Dzisiaj Kongelige Bibliotek stanowi jeden z najbardziej rozpoznawalnych punktów architektonicznych nadbrzeża Kopenhagi, będąc swoistym pomostem między przeszłością a terażniejszością. W niniejszej pracy przedstawiono historię, architekturę, księgozbiór oraz wielowymiarową działalność Biblioteki Królewskiej na podstawie danych pozyskanych bezpośrednio podczas wizyty w bibliotece.

Historia

Biblioteka została ufundowana w 1648 roku przez króla Fryderyka III, a w roku 1673 znalazła swoje miejsce w budynku naprzeciwko pałacu Christiansborg (w którym mieści się duński parlament)². W latach 1661–1664 król przejął cztery prywatne biblioteki, a ich księgozbiory stały się załącznikiem Biblioteki Królewskiej³. Funkcję pierwszego królewskiego bibliotekarza pełnił Marcus Meibom, a w latach 1663–1671 zastąpił go Peder Schumacher, bliski współpracownik i doradca królów Fryderyka III i Christiana V, występujący po nadaniu mu tytułu szlacheckiego pod nazwiskiem Griffenfeld⁴. Był m.in. współautorem Kongeloven, czyli prawa królewskiego, będącego konstytucją duńskiej monarchii absolutnej, a oprócz tego wyszkolonym w zagranicznych uczelniach bibliotekarzem, który pozyskał dla Biblioteki Królewskiej wiele cennych ksiązek z zagranicy, m.in. islandzkie rękopisy⁵. Księgozbiór powiększał się również o dary prywatnych kolekcjonerów i w roku 1670, w momencie śmierci fundatora Fryderyka III, liczył ponad 20 tys. woluminów⁶. W 1697 roku decyzją Christiana V Biblioteka Królewska w Kopenhadze otrzymała egzemplarz obowiązkowy. Niemniej lata świetności księżnicy przypadają na okres panowania Christiana VII, a to z powodu licznych drogocennych darów, np. druków dotyczących Marcina Lutra i reformacji, ofiarowanych przez hrabiego Johana

¹ SHL. *Schmidt Hammer Lassen Architects. The Royal Library Copenhagen/Denmark*, <https://www.shl.dk/> [dostęp: 15.02.2023].

² K. Anker, *The Royal Library, Copenhagen*, Copenhagen 1938 (Bookbindings in the public collections of Denmark, t. I), s. 7–9, <https://wellcomecollection.org/works/dmf2ngna/items?canvas=64> [dostęp: 26.01.2023].

³ Ibidem.

⁴ *The Libraries of Denmark. Copenhagen. 1929*, <http://bibliotekshistorie.dk/eng/1929.htm> [dostęp: 21.01.2023].

⁵ Ibidem.

⁶ Royal Danish Library, <https://www.kb.dk/en> [dostęp: 21.01.2023].

Ludviga Holsteina-Ledreborga, oraz zbiorów historyka Petera Friderika Suhma, składających się z około 100 tys. pozycji⁷.

Pod koniec XVIII wieku biblioteka cieszyła się dużą popularnością. Korzystali z niej duńscy uczeni i przedstawiciele dworu królewskiego. W 1793 roku zbiory zostały udostępnione szerszemu gronu społeczeństwa, a w roku 1848 nadano jej oficjalny status biblioteki publicznej⁸. W roku 1989 Biblioteka Królewska połączyła się z Biblioteką Uniwersytetu w Kopenhadze (która powstała w 1482 roku), w roku 2005 – z Duńską Narodową Biblioteką Nauki i Medycyny (obecnie jest to Biblioteka Wydziałowa Nauk Przyrodniczych i Medycyny), a w roku 2008 – z Duńskim Archiwum Folkloru⁹. W roku 2017 dołączono do niej Bibliotekę Regionalną i Uniwersytecką w Aarhus – od tego czasu instytucja działa w dwóch lokalizacjach: w Kopenhadze i Aarhus. Pełna nazwa Kongelige Bibliotek od roku 2006 brzmi: Biblioteka Królewska, Narodowa Biblioteka Danii i Biblioteka Uniwersytetu w Kopenhadze¹⁰.

Architektura

Użytkowany do dziś gmach tzw. starej biblioteki powstał według projektu Hansa Jørgena Holma w roku 1906 w ogrodach królewskich na Slotsholmen, na terenie dawnego kanału portowego¹¹. Stara biblioteka to klasycyzm w formie, przypominający katedrę budynek z czerwonej cegły (il. 1). Usytuowany w środkowej części hall stanowi kopię średniowiecznej kaplicy pałacu Charlemagne w Aachen. Przed budynkiem znajduje się ogród (il. 2).

W związku z rosnącymi potrzebami Biblioteki Królewskiej pod koniec XX wieku podjęto decyzję o rozbudowie jej siedziby. Nowy obiekt został zaprojektowany przez grupę architektów SHL Architects (Marten Schmidt, Bjame Hammer, John E. Lassen)¹². Projekt zamówiony przez duńskie Ministerstwo

⁷ Ibidem.

⁸ M. Danilewiczowa, *Biblioteka Królewska w Kopenhadze (Det Kongelige Bibliotek)*, „Przegląd Biblioteczny” 1937, nr 1–2, s. 323–326.

⁹ The Royal Library – Copenhagen, <http://www.copenhagenet.dk/cph-map/cph-royal-library.asp> [dostęp: 28.01.2023].

¹⁰ S. Larsen, *Royal Danish Library*, „Alexandria. The Journal of National and International Library and Information Issues” 2018, t. 28 (3), s. 174–176.

¹¹ K. Krarup, *The Royal Library – the Library’s Role in the Building Projects. How to be an Influential Part of Adding New Library Buildings to the Royal Library, Copenhagen / How to Survive in the World of Architects and Building Departments*, „Liber Quarterly” 2004, t. 14 (2).

¹² SHL. *Schmidt Hammer Lassen Architects. The Royal Library Copenhagen/Denmark*, <https://www.shl.dk/> [dostęp: 15.02.2023].

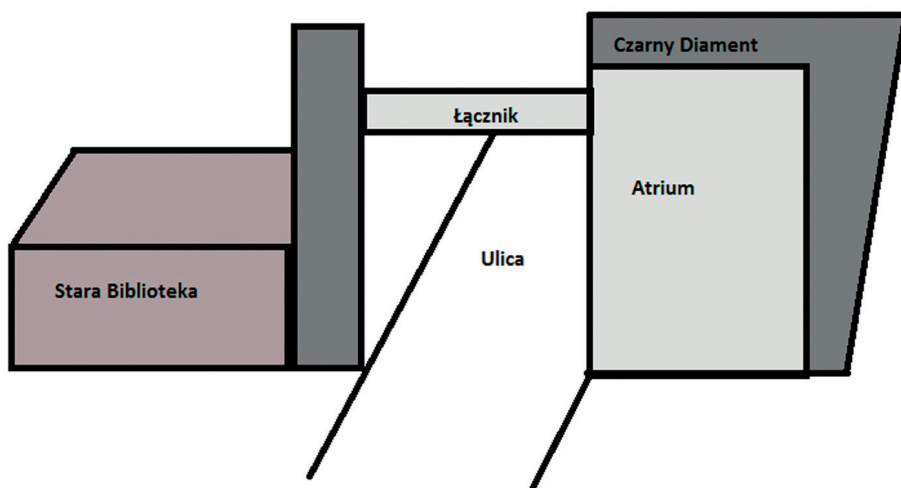
Il. 1. Stara biblioteka: fasada i wejście

Fot. Sławomir Sobczyk.

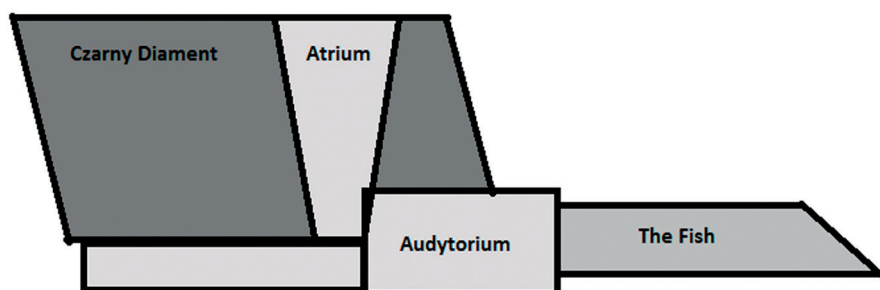

Il. 2. Ogród starej biblioteki

Fot. Sławomir Sobczyk.

Rys. 1. Czarny Diament: schemat budynku z przodu, oprac. Sławomir Sobczyk

Rys. 2. Czarny Diament: schemat budynku z boku, oprac. Sławomir Sobczyk

Kultury otrzymał wiele nagród i wyróżnień, był też nominowany w roku 2001 do prestiżowej nagrody Mies van der Rohe Award¹³. Budowę rozpoczęto w 1995 roku, a już w roku 1999 oddano nową część gmachu do użytku¹⁴. Nowa biblioteka została pomyślana jako przestrzenna i funkcjonalna kontynuacja istniejącej, jednocześnie jednak stanowi strukturalne i architektoniczne przeciwieństwo zabytkowej części.

Nowy budynek, określany jako Czarny Diament (Storte Diamant), zawdzięcza swoją nazwę ostrym, geometrycznym krawędziom oraz pokryciu powierzchni płytami z polerowanego czarnego granitu. Dzięki przeszkleniu

¹³ *Black Diamond, Royal Danish Library*, Librarybuildings. INFO, <https://librarybuildings.info/denmark/black-diamond-royal-danish-library> [dostęp: 11.01.2023].

¹⁴ *Interior Spaces. Space, Light, Materials*, red. Ch. Schittich, Basel 2002, s. 124.

parteru bryła biblioteki sprawia wrażenie, jakby unosiła się nad wodą. Budynek składa się z dwóch czarnych granitowych sześcianów, lekko nachylonych w kierunku ulicy (rys. 1 i 2, il. 3). Pomędzy blokami granitu usytuowane jest kilkupiętrowe atrium z przeszkloną ścianą zewnętrzną, za którą rozciąga się widok na Kanał Kopenhaski (Kobenhavns Havn) i eleganckie apartamentowce Christianshavn na przeciwległym brzegu (il. 4). Białe, faliste ściany atrium przechodzą na każdym piętrze w sieć korytarzy, które łączą oba granitowe bloki.

Czarny Diament składa się z siedmiu kondygnacji. Na parterze znajdują się: informacja, punkt wypożyczeń i zwrotów (il. 5), kasa biletowa, sklep i kawiarnia. Szafki dla czytelników są zlokalizowane na pierwszym i czwartym piętrze, natomiast większość ogólnodostępnych pomieszczeń zajmuje drugie piętro: czytelnie (stara – il. 6 i 7 – i nowa), pokój pracy badawczej, otwarta przestrzeń dla czytelników i galeria. Również z tego poziomu można dostać się do starej części. Piętra od trzeciego do piątego są przeznaczone na pomieszczenia administracyjne i biurowe, natomiast z pięter czwartego i szóstego można przez przeszkloną ścianę atrium podziwiać panoramę miasta.

Od strony nabrzeża granitowa bryła przechodzi w niskie, wyłożone szarymi kamiennymi płytami zabudowania, przypominające z boku ogon ryby (stąd pochodzi nazwa tej części – The Fish, il. 8). Charakterystyczny kształt

Il. 3. Czarny Diament: widok z przodu

Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 4. Atrium: widok na Christianshavn

Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 5. Stanowisko wypożyczeń i zwrotów

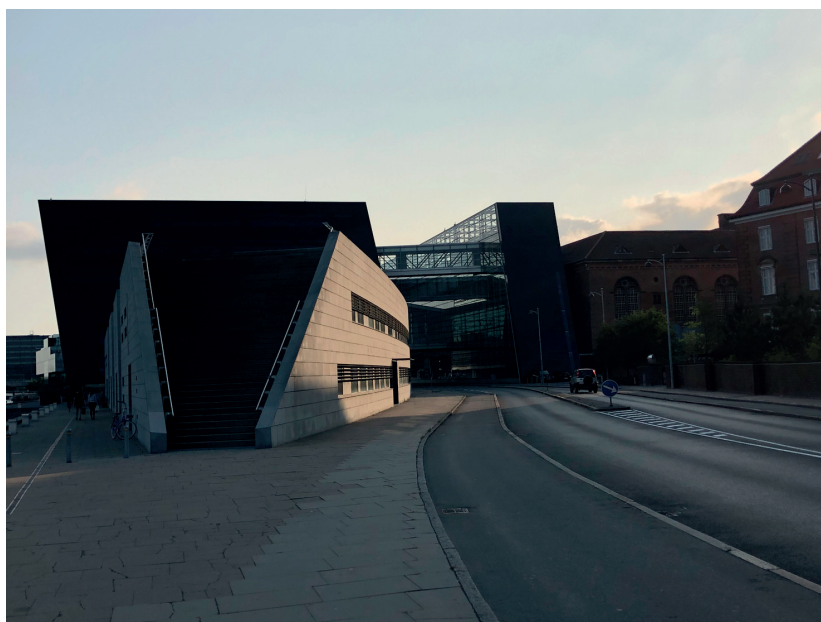
Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 6. Stara czytelnia: widok ogólny
Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 7. Stara czytelnia: stanowiska pracy
Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 8. Czarny Diament: The Fish
Fot. Sławomir Sobczyk.

Il. 9. Czarny Diament i stara biblioteka
Fot. Sławomir Sobczyk.

odzwierciedla biegnącą z tyłu ulicę Christians Brygge i przypomina wejście do portu. Kontrastujące ze sobą kształt i kolor obu części nowej biblioteki wskazują wyraźnie na ich funkcjonalną niezależność i różne przeznaczenie. The Fish jest miejscem przechowywania kolekcji specjalnych oraz siedzibą pracowni naprawy i renowacji książek, znajdują się tam również niewielkie czytelnie naukowe.

Czarny Diament jest połączony ze starą biblioteką trzema mostami (dwa są małe i przeznaczone do wewnętrznego transportu, największy stanowi przejście między częściami dla użytkowników), przebiegającymi nad ulicą Christians Brygge (il. 9 i 10). Sufit głównego mostu zdobi ogromne malowidło autorstwa duńskiego artysty Pera Kirkeby.

Il. 10. Czarny Diament: przejście do starej biblioteki
Fot. Sławomir Sobczyk.

Księgozbiór

Kongelige Bibliotek jest instytucją publiczną, otwartą dla wszystkich osób, które ukończyły 18. rok życia, ograniczenia dotyczą jedynie korzystania ze zbiorów specjalnych (zawierających szczególnie cenne lub rzadkie woluminy)¹⁵. W roku 2019 księgozbiór biblioteki zawierał: 36 975 069 egzemplarzy (książek i czasopism) oraz 2 438 978 tytułów elektronicznych, ponad 21 mln fotografii, a zdigitalizowane zbiory zajmowały 10 PB (petabajtów, 1 PB = 1015 bajtów). Biblioteka obejmuje przestrzeń 130 151 m², zatrudnia równoważnik 720 etatów, ma ponad 32 tys. aktywnych użytkowników, a roczna liczba wypożyczeń osiągnęła w 2022 roku 11,4 mln (z czego znaczną część stanowiły wypożyczenia elektroniczne). Roczny budżet wynosi 106 mln euro, wliczone są w to wydatki na cele budowlane i utrzymanie budynków¹⁶.

Kongelige Bibliotek jako biblioteka narodowa pozyskuje duńskie wydawnictwa przede wszystkim drogą egzemplarza obowiązkowego (legal deposit law). W Danii prawo to obowiązuje już od roku 1697, a w roku 1781 objęło całe terytorium królestwa, czyli także tereny Norwegii, Islandii, Grenlandii, Wyspy Owcze i księstwo Szlezwik-Holsztyn¹⁷. Od roku 2006 egzemplarz obowiązkowy dotyczy również publikacji elektronicznych. Obecnie w zbiorach Biblioteki Królewskiej znajdują się prawie wszystkie drukowane w Dani książki, począwszy od pierwszych wydanych w roku 1482 przez Johanna Snella¹⁸. Oprócz tego biblioteka gromadzi wydawnictwa z krajów należących do Królestwa Danii w przeszłości i obecnie: Szwecji (do roku 1658), Norwegii (do 1814), Islandii (do 1944), księstwa Szlezwik-Holsztyn (do 1864) oraz Grenlandii i Wysp Owczych (do dzisiaj)¹⁹.

Kongelige Bibliotek posiada zbiory wpisane na listę UNESCO Pamięć Świata. Należą do nich m.in.: kolekcja około 2 tys. książek Linneusza (jego autorstwa oraz jemu poświęconych), manuskrypty i korespondencja Hansa Christiana Andersena czy archiwum Sørena Kierkegaarda (manuskrypty i dokumenty prywatne)²⁰. Wśród średniowiecznych duńskich manuskryptów znajduje się *Dalbybogen* – najstarsza książka ewangeliczna, powstała w Dalby w 1066 roku²¹. Niezwykle ciekawą pozycję stanowi *El Primer Nueva Coronica*

¹⁵ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej w Kopenhadze, przeprowadził S. Sobczyk 24 lipca 2021 roku.

¹⁶ Ibidem.

¹⁷ S. Larsen, *Royal Danish...*

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej...

²¹ S. Larsen, *Royal Danish...*

y *Buen Gobierno* autorstwa Guamána Pomy de Ayala. Jest to kronika peruwiańska, powstała około roku 1615 i wysłana królowi hiszpańskiemu Filipowi III. Manuskrypt z autografem autora składa się z 1200 stron (w tym 400 rysunków) i przedstawia życie Inków przed podbojem konkwistadorów, hiszpański podbój w 1532 roku oraz rządy kolonialne z perspektywy rdzennej ludności²². Jednym z najcenniejszych woluminów jest tzw. Biblia Latina, określana potocznie jako Biblia hamburska albo Biblia Bertholdusa. Biblia hamburska to bogato ilustrowana Biblia łacińska w trzech okazałych tomach, wykonana dla katedry w Hamburgu w 1255 roku²³. Ten niezwykle pomnik kultury średniowiecznej stanowi zbiorowe dzieło grupy duchownych-rzemieślników. Na szczególną uwagę zasługuje 89 inicjałów o tematyce biblijnej. Wśród innych rzadkich pozycji należy wymienić: *Psalterz kopenhaski*, fragment *Anger* (pierwszej kroniki Danii) oraz mapy regionu polarnego. W posiadaniu Kongelige Bibliotek znajduje się również kolekcja manuskryptów islandzkich²⁴.

Istotną część Kongelige Bibliotek stanowi Duńska Narodowa Biblioteka Sztuki, powstała w 1754 roku. Na tę kolekcję składają się: książki poświęcone sztuce, rzadkie woluminy, książki artystyczne, periodyki, rysunki architektoniczne, fotografie architektoniczne, modele architektury, archiwa architektów, szkicowniki, fotografie, rysunki, archiwa historyczne, materiały wystawieniowe, katalogi aukcyjne, Archiwum Weilbacha, archiwa artystów, kolekcja wycinków czasopism. Obecnie biblioteka posiada ponad 300 tys. książek poświęconych teorii i historii sztuki, w tym 500 rzadkich i niezwykle cennych woluminów, wśród których znajduje się m.in. traktat architektoniczny Leona Battisty Albertiego z 1512 roku²⁵. Bardzo ciekawą częścią Biblioteki Sztuki jest Archiwum Weilbacha, które gromadzone było przez ponad 125 lat. Główną częścią kolekcji są materiały Philipa Weilbacha, zebrane przy okazji przygotowywania dwóch pierwszych edycji leksykonu artystów: *Dansk Kunstnerleksikon* od 1877 do 1878 roku oraz *Nyt Dansk Kunstnerleksikon* od 1896 do 1897. Unikatami są znajdujące się tam listy artystów i ich żyjących krewnych, pisane do Weilbacha. Archiwum zawiera informacje o około 35 tys. duńskich artystach od średniowiecza do 1989 roku (czwarta edycja leksykonu)²⁶.

Znaczna część zbiorów Biblioteki Królewskiej została zdigitalizowana. W kolekcji materiałów cyfrowych znajdują się: obrazy (rysunki i zdjęcia), archiwum listów Davida Simonsena (naczelnego rabina Danii), wycinki związane

²² Royal Danish Library, <https://www.kb.dk/en> [dostęp: 21.01.2023].

²³ Ibidem.

²⁴ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej...

²⁵ Ibidem.

²⁶ S. Larsen, *Mergers and Digital Transformation in Danish Research Libraries*, „ABI Technik” 2020, t. 40 (4), s. 324–331.

z Hansem Christianem Andersenem, manuskrypty z krajów azjatyckich, manuskrypty zachodnie, manuskrypty żydowskie, mapy i atlasy, manifesty polityczne, rzadkie woluminy (w tym także z krajów azjatyckich), rzadkie książki w językach żydowskich, druki, katalogi domów towarowych, duńskie ballady folkowe²⁷. Katalog Mediestream umożliwia dostęp online do cyfrowej kolekcji historycznych gazet, programów radiowych i telewizyjnych oraz reklam kinowych. Portal Tidsskrift.dk pozwala na pełnotekstowy dostęp do duńskich czasopism tematycznych, naukowych i kulturalnych. Wśród zdigitalizowanych materiałów zwraca uwagę sekcja Historia Edukacji w Danii²⁸. Umożliwia ona przejrzenie historycznych szkolnych fotografii, kronik szkół parafialnych czy aktów prawnych dotyczących szkolnictwa w Danii. Poszerzenie wiedzy o historii Danii jest również możliwe dzięki bazie Listy z Danii, bazie, w której znajdziemy historyczne listy datowane od XVI wieku aż do lat 30. wieku XX. Dźwięki Danii to z kolei baza zawierająca nagrania ludowych piosenek, dialektów i przypowieści, zebranych w większości przez duńskiego podróżnika i antropologa Henninga Haslund-Christensena²⁹.

Ciekawym projektem zrealizowanym w ramach Kongelige Bibliotek, dostępnym online, jest Aerial View of Denmark (Dania z lotu ptaka) – zdigitalizowano ponad 3 mln zdjęć Danii z powietrza, wykonanych w okresie 1890–2010. Dzięki temu można obserwować zmiany krajobrazu kulturalnego i rozwój duńskich miast w XIX i XX wieku. W tworzenie tej swoistej cyfrowej historii kraju zaangażowano całe społeczeństwo – poproszono wszystkich chętnych o pomoc w lokalizacji konkretnych fotografii na mapie Danii (większość starych zdjęć nie ma dokładnych parametrów określających miejsce powstania)³⁰.

W latach 1968–1978 w Bibliotece Królewskiej miała miejsce jedna z największych kradzieży książek w historii Danii. Ukradziono około 1600 zabytkowych woluminów, w tym druki Marcina Lutera oraz pierwsze wydania książek Immanuela Kanta, Thomasa More’a i Johna Milтона, o łącznej wartości ponad 50 mln USD³¹. Kradzież wykryto dopiero w 1975 roku, a w latach 1998–2002 skradzione książki pojawiały się sporadycznie na aukcjach antykwarycznych. Do rozwiązania sprawy doszło we wrześniu 2003 roku, kiedy jeden z woluminów został zgłoszony do sprzedaży w domu aukcyjnym Christie’s w Londynie. Złodziejem okazał się dyrektor działu orientalnego Biblioteki Królewskiej, Frede Møller-Kristensen. Po jego śmierci, w styczniu 2003 roku, rodzina

²⁷ Ibidem.

²⁸ Royal Danish Library, <https://www.kb.dk/en> [dostęp: 21.01.2023].

²⁹ S. Larsen, *Mergers and Digital...*

³⁰ Ibidem.

³¹ S. Larsen, *Royal Danish...*

zaczęła na masową skalę wystawiać skradzione książki na sprzedaż³². Dzięki skoordynowanej akcji przeprowadzonej w Niemczech i Danii udało się odzyskać 1500 woluminów. W roku 2004 zaangażowani w proceder paserstwa członkowie rodziny i przyjaciel zmarłego usłyszeli wyroki od 18 miesięcy do trzech lat więzienia³³.

Działalność Biblioteki Królewskiej

Współczesny kształt i działalność Biblioteki Królewskiej należy rozpatrywać w szerszym kontekście duńskiej reformy narodowej, która zakłada optymalizację i konsolidację w sektorach użyteczności publicznej (również w sektorze bibliotecznym). Instytucją odpowiedzialną w Danii za funkcjonowanie bibliotek jest Ministerstwo Kultury, a podstawowym aktem prawnym regulującym te zasady – ustawa biblioteczna. W roku 2016 duńskie Ministerstwo Kultury i wszystkie wyższe uczelnie w Danii (po reformie jest ich osiem) przyjęły wspólną politykę, zakładającą dążenie do maksymalnej konsolidacji bibliotek naukowych³⁴. Na podstawie tych założeń do Kongelige Bibliotek włączono następujące instytucje: Regionalną i Uniwersytecką Bibliotekę w Aarhus, Duńską Narodową Bibliotekę Sztuki, Bibliotekę Administracyjną (odpowiedzialną za usługi biblioteczne dla duńskiego rządu), część biblioteczną KVINFO (Centrum Badań nad Kobietami i Płcią) oraz część DEFF (Duńska Elektroniczna Biblioteka Naukowa). Dodatkowo uniwersytety w Aarhus i Kopenhadze przekazały do Biblioteki Królewskiej wszystkie biblioteki wydziałowe, a na podstawie kontraktu z uniwersytetami w Aalborg i Roskilde połączono w tych instytucjach niektóre usługi biblioteczne (wspólny katalog, zakupy licencji)³⁵.

Obecnie zbiory Kongelige Bibliotek są zlokalizowane w pięciu różnych miejscach w Kopenhadze oraz jednym w Aarhus. Głównym gmachem jest monumentalny Czarny Diament przy wybrzeżu na Slotsholmen, w którym zgromadzono większość księgozbioru oraz kolekcje specjalne. Kolejne budynki w Kopenhadze to: Biblioteka Wydziałowa Nauk Przyrodniczych i Medycyny przy ulicy Nørre Alle, Biblioteka Wydziałowa Nauk Społecznych przy Gothersgade, Biblioteka Wydziałowa Nauk Humanistycznych przy Amager oraz Biblioteka Wydziału Prawa przy Studiestræde. W oddalonym o około 150 km Aarhus, na terenie kampusu, znajduje się Biblioteka Regionalna i Uniwersytecka.

³² Ibidem.

³³ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej...

³⁴ S. Larsen, *Royal Danish...*

³⁵ S. Larsen, *Mergers and Digital...*

Stanowiący główną siedzibę Kongelige Bibliotek Czarny Diament łączy w sobie funkcje biblioteczne i wystawiennicze. Ponadto jest dla mieszkańców Kopenhagi ważnym miejscem spotkań. Regularnie odbywają się tutaj rozmowy z pisarzami, konferencje i koncerty. Gośćmi cyklu Międzynarodowa Scena Autorów były takie znane osobistości, jak laureat Nagrody Pulitzera Junot Díaz, serbska performerka Marina Abramović czy peruwiański noblista Mario Vargas Llosa³⁶. W budynku na Slotsholmen można podziwiać również interesujące wystawy, np. wystawę poświęconą twórczości Nicka Cave'a, zatytułowaną *Stranger than Kindness*. Znaczna część debat, spotkań z artystami i konferencji naukowych jest transmitowana na żywo do bibliotek w całym kraju. Kongelige Bibliotek jako instytucja Ministerstwa Kultury kładzie szczególny nacisk na aktywizację dzieci. Jest to również główna biblioteka naukowa, do której zadań należy publikowanie i upowszechnianie prac badawczych dotyczących jej działalności.

W zbiorach Kongelige Bibliotek znajduje się Narodowa Kolekcja Fotografii, obejmująca ponad 50 tys. zdjęć od roku 1839³⁷. Kolekcję podzielono na części duńską i zagraniczną. Znajdziemy w niej zdjęcia takich sław, jak: Henry Fox Talbot, Maxime Du Camp, Roger Fenton czy Henri Cartier-Bresson. Ze względu na konieczność odpowiedniego przechowywania starych zdjęć można je podziwiać jedynie na wystawach czasowych, poświęconych określonym artystom albo tematom.

Działalności Biblioteki Królewskiej został poświęcony film dokumentalny pt. *A Word For Human* z 2019 roku w reżyserii Mauricia Gonzáleza-Arandy. Możemy w nim obserwować spotkania z artystami, takimi jak performerzy Marina Abramović i Olafur Eliasson oraz fotograf Henrik Saxgreen, a także pracę bibliotekarzy ze zbiorami specjalnymi. Ten artystyczny dokument jest swoistym portretem codziennej, wielowymiarowej działalności biblioteki.

Podsumowanie

Biblioteka Królewska w Kopenhadze jest najstarszą i najważniejszą duńską biblioteką oraz jedną z największych na świecie. Księgozbiór zawiera większość duńskich wydawnictw od roku 1482, w tym niezwykle rzadkie woluminy, wymienione w rejestrze UNESCO Pamięć Świata. Większa część zbiorów jest dostępna w formie cyfrowej, dotyczy to praktycznie wszystkich rzadkich wydawnictw, map, fotografii i listów. W bibliotece można też zamówić dowolną duńską książkę – na życzenie czytelnika zostanie ona zdigitalizowana. Na

³⁶ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej...

³⁷ Royal Danish Library, <https://www.kb.dk/en> [dostęp: 21.01.2023].

uwagę zasługuje zaangażowanie Biblioteki Królewskiej w takie interdyscyplinarne projekty, jak Aerial View of Denmark, Listy z Danii, Dźwięki Danii czy Mediestream³⁸.

Imponujące zbiory Kongelige Bibliotek znajdują się obecnie w pięciu lokalizacjach w Kopenhadze oraz jednej w Aarhus, jednak centralnym obiektem tej instytucji pozostaje główna siedziba na Slotsholmen. Czarny Diament, powstały według śmiałego projektu SHL Architects, stanowi obecnie jeden z najważniejszych i najbardziej rozpoznawalnych elementów krajobrazu centrum Kopenhagi. Został w nieszablonowy sposób dobudowany do klasycznej starej biblioteki z roku 1906. Budynek łączy funkcje biblioteczne, edukacyjne, kulturalno-wystawiennicze i jest dla mieszkańców Kopenhagi ważnym miejscem spotkań. Zarówno forma architektoniczna, jak i obecna interdyscyplinarna działalność biblioteki stanowią pomost między przeszłością a współczesnością.

Bibliografia

- Anker K., *The Royal Library, Copenhagen*, Copenhagen: Levin Munksgaard, Ejnar Munksgaard 1938 (Bookbindings in the public collections of Denmark, t. I), <https://wellcomecollection.org/works/dmf2ngna/items> [dostęp: 26.01.2023].
- Black Diamond, Royal Danish Library*, Librarybuildings. INFO, <https://librarybuildings.info/denmark/black-diamond-royal-danish-library> [dostęp: 11.01.2023].
- Danilewiczowa M., *Biblioteka Królewska w Kopenhadze (Det Kongelige Bibliotek)*, „Przegląd Biblioteczny” 1937, nr 1–2, s. 323–326.
- Interior Spaces. Space, Light, Materials*, red. Ch. Schittich, Basel: Birkhäuser 2002. DOI: <https://doi.org/10.11129/detail.9783034615129>
- Krarpur K., *Balanced Scorecard at the Royal Library, Copenhagen*, „Liber Quarterly” 2004, t. 14 (1) s. 37–57. DOI: <https://doi.org/10.18352/lq.7756>
- Krarpur K., *The Royal Library – the Library’s Role in the Building Projects. How to be an Influential Part of Adding New Library Buildings to the Royal Library, Copenhagen / How to Survive in the World of Architects and Building Departments*, „Liber Quarterly” 2004, t. 14 (2). DOI: <https://doi.org/10.18352/lq.7774>
- Larsen S., *Mergers and Digital Transformation in Danish Research Libraries*, „ABI Technik” 2020, t. 40 (4), s. 324–331. DOI: <http://doi.org/10.1515/abitech-2020-2032>
- Larsen S., *Royal Danish Library*, „Alexandria. The Journal of National and International Library and Information Issues” 2018, t. 28 (3), s. 174–176. DOI: <https://doi.org/10.1177/0955749019880118>
- The Libraries of Denmark. Copenhagen. 1929*, <http://bibliotekshistorie.dk/eng/1929.htm> [dostęp: 21.01.2023].
- Royal Danish Library, <https://www.kb.dk/en> [dostęp: 21.01.2023].

³⁸ Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej...

The Royal Library/SHL, <https://www.archdaily.com/913400/the-royal-library-shl> [dostęp: 22.01.2023].

The Royal Library – Copenhagen, <http://www.copenhagenet.dk/cph-map/cph-royal-library.asp> [dostęp: 28.01.2023].

Rozmowa z pracownikiem Duńskiej Biblioteki Królewskiej w Kopenhadze, przeprowadził S. Sobczyk 24 lipca 2021 roku.

SHL. *Schmidt Hammer Lassen Architects. The Royal Library Copenhagen/Denmark*, <https://www.shl.dk/> [dostęp: 15.02.2023].

Szczypińska E., *Biblioteka Królewska w Kopenhadze*, 25 września 2004, <https://e-pedagogiczna.edu.pl/upload/file/zasoby/szczypinska1.pdf> [dostęp: 2.02.2023].

Sławomir Sobczyk

Duńska Biblioteka Królewska: wielowymiarowy pomost między przeszłością i nowoczesnością

Streszczenie. Biblioteka Królewska w Kopenhadze jest centralną duńską biblioteką narodową, pełni też funkcję biblioteki uniwersyteckiej (dla uniwersytetów w Kopenhadze i Aarhus), instytucji naukowo-badawczej oraz kulturalno-wystawienniczej. Nowy budynek biblioteki, nazywany Czarnym Diamentem, został połączony ze starą, tradycyjną w formie częścią. Również działalność biblioteki łączy przeszłość i teraźniejszość. W artykule przedstawiono historię, architekturę, księgozbiór oraz wielowymiarową działalność Biblioteki Królewskiej, na podstawie danych pozyskanych bezpośrednio przez autora podczas wizyty w bibliotece.

Słowa kluczowe: Biblioteka Królewska Danii, Narodowa Biblioteka Danii, Biblioteka Uniwersytetu w Kopenhadze, Czarny Diament, SHL Architects.

Tekst wpłynął do Redakcji 19 maja 2023 roku.

